

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Narodna letna 60 Din za brusematvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3172

Naš dom ob morju

»Kaj pa je tebe treba bilo...« Takole je morda vzkliknil marsikdo, ko je čital proglas in vabilo za pristop v novo društvo, ki ga je poslala naša sekcija zadnji Božič vsem svojim članom. Marsikdo morda tega vabila za pristop v »Društvo za zgradbo zdraviliškega doma ob morju« niti prečital ni. Z »Učiteljskim tovarišem« je romalo tudi vabilo neprečitano na polico. Pa je morda nanesel pogovor na morsk dom, ta ali oni »učitelj« je že kaj slišal in v sledeči debati je padla marsikatera ostra na račun sekcije in onih tovarišev, ki hočejo še en dom na morju. — Saj imamo vendar že cel kup domov! V Mariboru že stoji, v Ljubljani bo morda tudi kmalu, saj se denar zbira že celo večnost, tudi v Rogoški Slatini je učiteljski zdraviliški dom. Celotovaršiške učiteljice si hočejo zgraditi svoj dom. Zdaj pa še dom na morju! Koliko pa jih bo še! Postavimo enega najprej na trdna tla, potem se šele lotimo drugega, ne pa vseh naenkrat. — Taki in enaki so prigovori in ugovori tistih, ki se ne potrudijo, da bi se o stvari dovolj informirali.

Dragi moji — vsi vaši ugovori ne veljajo nič. Le oglejmo si razne naše domove po svojem namenu. Učiteljska domova v Ljubljani in Mariboru imata kot glavni namen ta, da omogočita učiteljskim otrokom študiranje v mestu pod dobrim nadzorstvom in poceni in pa to, da sprejmeta pod svojo streho tovariše, ki so v mestu tuji in imajo opravka za en ali dva dni. Ostalih namenov, ki so tem slični, niti ne navajam. Dom učiteljice ima tudi svoj poseben namen ter bo tvoril nekakšen konvikt in zavetišče posebno za učiteljice. Ti trije domovi imajo torej za nas, posebno pa še za svoje člane (zadruharje) veliko važnost z ozirom na družino, na otroke in z ozirom na starost. — Drugače je z našimi zdraviliškimi domovi. Tak je n. pr. dom v Rogoški Slatini. Ta dom ni konvikt, temveč je nekak počitniški dom, v katerem iščemo oddiha in zdravja. Kdo more trditi, da tak dom v Rogoški Slatini, torej v zdravilišču, ni potreben? Ali naj mar plačujemo po raznih dragih penzionatih visoke pristojbine, kadar že itak veliko izdamo za ostalo zdravljenje. Ali pa je za vsakogar Rogoška Slatina? Seveda ne. Mnogi si morajo krepiti svoje zdravje tudi v planinah ali pa na morju. Morje nas navadno bolj vleče, ker so nam planine preblizu in lažje dostopne. Torej morje! Tudi tam so hoteli in penzionati, tudi tam hočejo pri tujcu zaslužiti, brez ozira na njegov žep. — Ali ne kaže tedaj raje postaviti na morju svoj dom in pri tem morje poceni in udobno (kakor doma) uživati, kakor pa plačevati visoke vsote?

Koliko izmed nas gre vsako leto na morje, koliko bi jih še rado šlo, pa ne morejo! Ali ni tedaj učiteljski zdraviliški dom na morju potreben, prepotreben? Seveda je! Kakor je potreben Učiteljski dom v Ljubljani za ene vrste potrebe, tako je istočasno potreben za druge vrste potrebe Učiteljski dom na morju. Obe vrsti domov: konvikti in zdraviliški domovi so nam istočasno potrebni, ne pa drug za drugim. Ravno zato pa se že sedaj ustanavlja novo društvo za zdraviliški dom na morju, še preden so ostali domovi na trdnih tleh. Mnogo nas je in eni imajo več smisla za te potrebe, drugi pa več smisla za one. Čeprav se delimo (in koliko jih je še, ki so povsod zraven), bodo vseeno naše zadruge in naša gospodarska društva imela dovolj članstva, ko bi se vsaj četrtina naših članov toliko zavedla, da bi tudi konstruktivno sodelovala pri stanovskem gospodarstvu. Upajmo, da ti časi niso več daleč.

Pa naj bo dovolj teh sitnih stvari in pojdimo raje k našemu domu na morju.

Velika noč se bliža, kako bi bilo prijetno takrat preživeti par dni na naši rivi! Kljub vsemu ni več daleč čas, ko nam bo to omogočeno. Članstvo novega društva se sicer počasi (kar je v teh časih razumljivo), a vendar stalno množi in morda že letos, gotovo pa prihodnje leto pričnemo z zidanjem.

Krasen prostor smo si izbrali. Na severnem delu otoka Krka leži visoko nad morjem starodavno mestce Omišalj. Pod njim se širi idiličen zaliv, odprt proti Kvarneru. Ta zaliv je bil že od nekdaj silno privlačen za letoviščarje in temu primerno se je tudi obala razvijala. Od malega pristanišča po dolgi obali v smeri proti polotoku Kijacu so rastle hoteli, penzionati in privatne vile kakor gobice po dežju. — Ko sem bil pred sedmimi leti v Omišlju, je bila obala skoro pusta in prazna. Skavti iz Ljubljane so takrat prvič tabornili na morju in zdaj se mi, da tudi ljubljanske Kolašice. S tem skromnim začetkom je bila ta obala za nas odkrita. — Ako pa greš danes v Omišalj in po obali njegovega zaliva, tedaj se ne moreš načuditi veliki izpremembi v tako kratkem času. Lepa promenadna cesta se vije ob obali, ob njej pa se vrste vile in hoteli med olivami in smokvami ter drugim južnim drevjem. Na večih mestih so prirejane krasne kopališča, ki kar mrgole kopalcev. Po pravici trdijo mnogi, da bo Omišalj s svojim zalivom kmalu izpodrinil Opatijo, kajti klima je deloma še bolj ugodna.

V tem idiličnem zalivu je krasen 2000 kv. metrov velik prostor kot stavbišče in park. Ni nam treba drugega nego zidati. In rečem vam, da je zidanje pod Omišljem sila poceni. Tam si postaviš n. pr. vilo za 60.000 Din, pa je prostor že tudi plačan. Ako si postavimo zdraviliški dom, nas ne bo mnogo veljal. To nam garantira, da ga bomo dobili kmalu in da bo dostojno reprezentiral učiteljsko dravsko banovino. Naši tovariši Hrvati in oni iz Novega Sada že imajo tam svoje domove, katere so si postavili v prav kratkem času. Hitimo še mi, kajti vsakega leta, ki je zamujeno, je škoda.

Glavno je sedaj je vprašanje, kako priti do kapitala, potrebnega za zidanje. Najboljše je pač delati z lastnim kapitalom in zato si predstavljamo vso stvar tako-le:

Zbrati je treba čim večje število članov, ki hočejo pri tej stvari sodelovati, ki hočejo torej vstopiti v društvo za zidavo doma. Vsak član naj se zaveže prispevati mesečno recimo po 50 Din toliko časa, da bo dom postavljen. Dokler se ne prične z zidanjem, se bo denar stekal v fond in bo ostal lastnina vplačnikov, s katero lahko vsak čas razpolagajo. Kadar se bo javilo dovolj članov (samo javilo, plačevati se prične kasneje), bomo sklicali ustanovni občni zbor ter se bo društvo ustanovilo. Na tem občnem zboru se bo določila tudi višina mesečnega prispevka (ni treba, da je ravno 50 Din, lahko je tudi manj), ki se bo šele od takrat dalje plačeval.

Pomen šolskega upravitelja

Ko že vedno govorimo o raznih šolskih reformah, ne smemo pri tem pozabiti na važnega činitelja v našem šolstvu, namreč na šolskega upravitelja. On lahko napravi šolsko delo učitelju in učencem prijetno — in kar je pri delu važnejše, da se zaradi njega delo otežkoča ter postaja učitelju težko, da včasih celo neznosno. Vsak član učiteljskega zbora lahko vpliva s svojim delom na ostale člane dobro ali slabo; šolski upravitelj pa podvojeno učinkuje na ves učiteljski zbor. On spravi lahko šolo na najvišji nivo, lahko pa tudi obratno. V mnogih primerih sem že videl neprecenljivo delo šolskih upraviteljev, ki so med narodom naslikani z najlepšimi barvami. Ob vsaki priliki lahko slišiš, koliko je ta ali oni šolski upravitelj napravil v združništvu, sadjarstvu, gasilstvu itd. In z mirno besedo lahko trdim, da so šolski upravitelji od strani ljudstva jako spoštovani.

Mislím, da se ne motim, ako rečem: Karkršen šolski upravitelj, takšna šola. Kakor sem že navedel, učinkuje šol. upravitelj lahko na svoje učiteljsko dobro ali slabo. Le v redkih primerih najdemo posamezne učitelje, ki se za dobre ali slabe upraviteljeve nasvete ne zmenijo in gredo vedno po svoji začrtani poti. To so torej le posamezniki in ne kršijo pravila.

Kjer šolski upravitelj ni zadovoljen z ono porcijo pedagoškega znanja, ki si ga je pridobil na učiteljski šoli, marveč neprestano stika v pedagoških knjigah in stremlji po novodobnih šolskih reformah ter prenaša vse to v svojo šolo, tamkaj je tudi učiteljski zbor prisiljen, da gre z duhom časa. So šole, katerim ne ubeži nobeno novo delo v pedagoški literaturi, kjer vse kupijo za svoje učiteljske knjižnice, pa ne samo kupijo, marveč se tudi o novodobnih šolskih vprašanjih porazgovore. Druge učiteljske knjižnice so pa sila revne. Jasno je, da je takih primerov malo ter da v tej reformni dobi vsi radi čitamo in razmotrivamo novodobne probleme.

Šolski upravitelj, ki hoče, da bo njegova šola res vzorna, ne izpusti niti ene važne konference, kjer bi si pridobil novih poznatkov in navodil za šolsko prakso. On mora v prvi vrsti obvladati učno osnovo vseh razredov do najmanjših podrobnosti in mora skrbeti za to, da se v vsakem razredu doseže predpisana učna snov. Ako se za druge razrede ne zanima in dela le v svojem razredu, greši zoper določbe, s katerimi se mu da v roke uprava šole. To lahko potrdijo »Tednik«, kjer dobiš rubriko: Hospitacije. Na šoli imamo večkrat učitelje novince, ki še nimajo prakse in le tem mora biti šolski upravitelj dovršen svetovalec. K izpitom učiteljske usposobljenosti prihajajo večkrat učitelji, ki pokažejo s svojim praktičnim nastopom, da jim še mnogo, mnogo manjka v praksi. Ali niso temu nedostatku sokrivi tudi šol. upravitelji?

Šolski upravitelj mora stati s svojim teoretičnim in praktičnim znanjem ter izkušnjami v očeh učiteljskega zbora tako visoko, da lahko mlademu učitelju s svojimi nasveti pomaga. Ako se spomnimo nazaj na medvojno učiteljsko in njegove inštrukcije na mlajše, dobimo slabe predsodke. Vendar pa je ta doba že za nami ter smo te nedostatke že

Koliko bomo potrebovali kapitala, je pač odvisno od nas samih, oziroma od načrta, ki si ga bomo za morsk dom izbrali. Čim več nas bo, tem hitreje pridemo do doma. Recimo, da nas bo kakih 300 in da bo mesečni prispevek za posameznika 50 Din. To bi zneslo za vse mesečno 15.000 Din (brez obresti!), v desetih mesecih torej 150.000 Din, dovolj, da začnemo z zidavo. Plačevanje prispevkov bi pa potem trajalo še toliko časa, dokler ne bi bil dom pod streho, opremljen in pripravljen za obratovanje. Kakor hitro pa bi se to zgodilo, bi se dom že pričel amortizirati. Društvo bi se izpremenilo v zadruko, vplačani zneski bi bili deleži in bi tako ostali ves čas last vplačnikov oz. članov. Niti pare ne bi nihče izgubil!

Kaj bi nam zdraviliški dom vsega nudil, menda ni treba obširno naštevati. Zelo cenno letovišče, počitnice in zdravljenje na morju v vseh letnih časih ter počitnice oz. kolonije za naše otroke, to bi bilo glavno, da ne govorimo še o drugih stvareh.

Poprimite se torej našega doma! Še enkrat: čim več nas bo, tem hitreje ga dobimo in tem večji ter udobnejši bo! Oni tovariši (tovarišice), ki ste že prijavi svoj pristop, agitirajte dalje, pridobivajte novih članov, ostali, prijavite se, ne bodite malodušni, saj gre v vašo korist.

Pišite še danes na uredništvo našega lista ali pa naravnost na sekcijo JUU Ljubljana, da vam pošlje prijavnico ali pa več prijavnice še za tovariše (ice) na šoli. Prijavijo se lahko tudi žene in možje, zakonski drugi učiteljev (ic). M. Zor

Nekaj misli o našem tisku

Kakor je polemika o »Težki zadevi« marsikaterega tovariša (-ico) razburila, tako je druge mogla samo zadovoljiti. Ne morda zaradi zadeve same, ki je zares »težka«, ampak zaradi odkritosti in iskrenosti, ki se je vendar enkrat pokazala v vsej svoji življenjski resničnosti.

Nepojmljivi so mi protesti naših društev, ker je stanovsko glasilo storilo samo svojo dolžnost, ko je odprlo svoje predale raznim nazorom. Ali so protesti proti svobodni tribuni v naših stanovskih listih zares umestni? Ali zares ne smemo v lastnem listu izražati oddvojenih mišljenj? Ali se kaže tovarišstvo res v tem, da moraš imeti v stanovskih zadevah samo eno — morda podedovano — mišljenje?

Vsak pristaš svobodne besede more stališče uredništva samo odobravati. Oddvojena stanovska vprašanja morajo v list! Nihče ne more zahtevati, da bi se smeli usmeriti vsi samo v en pravec in stisniti v en sam idejni kalup. Ravno v naših zadevah je boljše, če začnemo odpravljati hibe in napake sami, nego da nam jih skušajo »popravljati« drugi. Kakor je samokritika prvi pogoj za izlečenje ran, tako je svobodno mnenje neobhodno potrebno za odpravo nedostatkov kjerkoli. Seveda ima vsak, če se čuti prizadetega, možnost obrambe. Mnenje o absolutni sakrosanktnosti ne sme več biti sestaven del našega stanovskega mišljenja. To bi bila samoprevara, ki ne bi koristila nikomur.

Vsako dovolj utemeljeno stališče, ki izraza svojstveno misel in se razlikuje od mišljenja drugih (morda celo večine) mora priti do izraza edino v stanovskih listih. Meja med stvarnim in osebnim gledanjem stanovskih zadev je problematična, dokler so motivi razprav čisti in usmerjeni samo h konsolidaciji naših razmer. Občutljivost posameznikov kaj rada najde v vsakem oddvojenem mnenju kamen spodbite, češ, to bo pograbilo javnost proti nam samim, sami sebi bijemo v obraz itd. Tak izgovor je slab argument in samo izraz nepoznavanja in podcenjevanja naše javnosti. Vsi, ki živimo, ne samo med, ampak tudi z narodom, dobro vemo, kako je ljudstvo poučeno o naših križih in težavah. V vsakem je skrita nečimurnost, ki jo narod ceni po svoje. Če je to nam v korist, je vprašanje...

Otresimo se že enkrat zastarele miselnosti in spoštujemo svobodno besedo vsakega posameznika, ki hoče v duhu socialne in nacionalne odgovornosti utrditi vrednote resničnega — tovarištva! — c.

Vprašanje učiteljev bojnikov pred narodno skupščino

Učiteljem bojnikom je bil leta 1922. z zakonsko odredbo priznan čas, ki so ga prebili v vojni, v napredovanju in pokojnino. To priznanje je leta 1923 osporil državni svet. Učitelji, ki so se udeležili svetovne vojne, povsem upravičeno zahtevajo, da se jim tudi po sedanjem zakonu prizna čas vojne v efektivni službeni leta, vendar se to do sedaj še ni zgodilo. O tem vprašanju je bilo govora tudi v narodni skupščini med debato o proračunu prosvetnega ministrstva za l. 1933/34. Učitelj, narodni poslanec tov. Milutin Jevtič je vložil naslednjo predstavo, podpisano od tridesetih poslancev:

Finančnemu odboru narodne skupščine
Beograd.

§ 55. točka 22. finančnega zakona, ki prizna vojna leta samo zdravnikom, je nepravilčen in zapostavlja gotovo število učiteljev, inženjerjev in profesorjev, ki so ustvarjali to državo in ki so se udeležili vojne.

Ta § žali vsak čut uradnikov bojnikov braniteljev in sinov naše države, ki so za svojo hrabrost odlikovani z redom Karađorđeve zvezde, Belega orla in z drugimi vojaškimi odlikovanji nosijo danes pokvarjene roke ali noge. Narodna skupščina nam je izrekla zahvalo in priznanje s svojo zakonsko odredbo l. 1922., ki je bila v veljavi, dokler je ni državni svet osporil.

Od teh naših bojnikov, sinov in braniteljev domovine je ostalo vsega komaj kakih 50 v vsej naši državi. Njihove prošnje so še sedaj v narodni skupščini, zato prosimo finančni odbor, da spremeni omenjeni § 55, točka 22. v toliko, da vstavi namesto prve besede »zdravniki« besedo »državni uradniki«, a besede »kot zdravniki, dijaki, kot volonterji sanitetnih ustanov v državi ali v tujini« naj izpadejo. Obremenitev državnega proračuna ne bi bila večja nego 30 do 50.000 dinarjev, kar naj bi se uračunalo šele s tekočim proračunskim letom.